

“Iată stau la ușă și bat. De va auzi cineva glasul Meu și va deschide, voi intra la el, și voi cina cu el și el cu Mine” (Apocalipsa 3, 20)

Numărul 148 (2017), **Duminica a 33-a după Rusalii**
(a Vameșului și a Fariseului)

Evanghelia: Luca 18, 10-14*

Zis-a Domnul parabola aceasta: „Doi oameni s'au suit la templu să se roage; unul fariseu și celălalt vameș. Fariseul, stând drept, așa se ruga în sine: Dumnezeu, mulțumescu-Ți că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepti, adulteri, sau chiar ca acest vameș; postesc de două ori pe săptămână, dau zeciuială din toate câte câștig. Iar vameșul, departe stând, nici ochii nu voia să și-i ridice spre cer, ci-și bătea pieptul, zicând: Dumnezeu, milostiv fii mie, păcătosului! Vă spun Eu vouă: Acesta **s'a coborât la casa sa mai îndreptățit decât acela**. Că tot cel ce se înalță pe sine va fi smerit, iar cel ce se smerește pe sine se va înălța”.

Dreptii și păcătoșii sau morala îndreptățirii de sine

Pr. Constantin Coman

Greșeala fariseului este greșeala moralei iudaice. Fariseul este victima unui întreg sistem moral, pe care Mântuitorul îl denunța, în repetate rânduri, ca fiind profund ipocrit. Morala vremii, care era morala legii, împărțea lumea în drepti și păcătoși. Din păcate, orice morală, până astăzi, împarte oamenii în buni și răi, de aceea pilda este mereu actuală. Nu acesta era obiectivul legii. Societatea iudaică din vremea Mântuitorului adoptase această convenție morală, deturnând funcționalitatea și finalitatea legii de la țintă inițială, aceea de a-l conduce pe om la Dumnezeu, la aceea de a sluji îndreptățirii de sine. **Nu fariseul în sine, ci morala vremii este condamnată aici. Fariseul era produsul de vârf al acelei morale.** Legea nu fusese dată de Dumnezeu pentru a împărți oamenii în drepti și păcătoși, ci pentru a-i ajuta să-L iubească pe Dumnezeu și pe semenii săi. De fapt, întreaga lege se recapitula în cele două porunci: “Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău și să iubești pe aproapele tău, ca pe tine însuși”! Ori, fariseul și morala pe care o reprezenta eșuează vădit din perspectiva ambelor porunci. Pe semenii săi nu numai că nu-i iubea, ci îi disprețuia. Paradoxul

*)Texte preluate din ediția jubiliară a Sfântului Sinod, 2000, citată pe scurt: Biblia Bartolomeu

este că se socotește îndreptățit să-i disprețuiască pentru că erau răi, și își face un titlu de merit din aceasta, culmea, chiar în fața lui Dumnezeu. Nici pe Dumnezeu nu-L iubea, pentru că nu te duci la cineva pe care-l iubești punându-i în față meritele tale și subliniind cât de bun ești tu. (...)

Și încă un lucru, cel mai surprinzător dintre toate: **dacă tot se împărțise lumea în drepti și păcătoși, între cele două categorii Hristos o preferă pe cea de-a doua, răsturnând la o sută optzeci de grade perspectiva contemporanilor Săi. Antipatia Lui față de cei drepti și simpatia față de păcătoși sunt mai mult decât evidente.** Această atitudine scandalizează, pur și simplu! (...) **Verdictul dumnezeiesc este contrar celui omenesc: dreptii sunt evaluați negativ, iar păcătoșii pozitiv. Este vorba, mai corect, despre conștiința îndreptățirii și despre conștiința păcatului,** pentru că dreptii nu sunt drepti de fapt, ci "se cred drepti", cum ne spune Sfântul Luca ("către unii care se credeau drepti și disprețuiau pe ceilalți"). Pe ce se întemeiază judecata Mântuitorului? Pe faptul că păcătoșii sau cei cu conștiința păcatului sunt mult mai deschiși față de Dumnezeu, sunt mult mai aproape de Dumnezeu, fie și numai prin faptul că se simt neîmpliniți și caută împlinirea în afara lor, în timp ce "dreptii" se închid în ei înșiși și în suficiența de sine. (...)

Să ne amintim că omul este chemat să ajungă la măsura dumnezeirii. ("Fiți desăvârșiți, precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este!"). **Această evaluare ar îndepărta orice risc de îndreptățire de sine și orice risc de raportare comparativă la ceilalți.** Distanța dintre noi și Dumnezeu este atât de mare încât, prin raportare la ea, orice distanța dintre noi, oamenii, este imperceptibilă! **Un indicator al măsurii dumnezeiești este iubirea necondiționată a tuturor oamenilor** ("Dumnezeu face să răsară soarele și peste cei răi și peste cei buni și trimite ploaie și peste cei drepti și peste cei nedrepți", Matei 5, 45), **iar la nivelul nostru omenesc iubirea de vrăjmași. Dacă nu putem depăși ispita evaluării prin comparație, atunci să ne comparăm cu cei care sunt deasupra noastră, nu cu cei care sunt sub noi. Logic ar fi să ne măsurăm măcar cu o măsură mai mare decât a noastră.** Dar, pentru aceasta, trebuie să conștientizăm și să ne luptăm cu ispita îndreptățirii de sine. Aceasta ne determină și pe noi, ca și pe fariseu, să ne comparăm cu cei mai slabi, mai neputincioși, mai păcătoși decât noi. Se înțelege că oricare dintre noi, chiar și cel mai neputincios, va găsi pe unul mai neputincios decât sine și va putea spune: "Doamne, mulțumesc că nu sunt ca acest neputincios, sunt un pic mai bun decât el!" (...)

Smerenia este starea contrară îndreptățirii de sine. Smerit este omul care, judecându-se prin raportare la măsura dumnezeiască la care este chemat să ajungă, constată cât de departe este, ca și cel care, judecându-se prin raportare la oamenii mai buni, mereu mai buni decât el, constată că este departe de a fi ca ei. Dacă s-ar judeca pe sine prin comparație cu cei mai slabi ca el, ar deveni, instant, fariseu. Deși este un cuvânt foarte des invocat, smerenia este foarte greu de înțeles, pentru că sunt

foarte puțini aceia care fac experiența acestei stări. **Smerenia este o stare a omului care nu se întemeiază și nu se sprijină în sine sau pe sine, conștient de limitele sale. Omul smerit nu se sprijină pe puterile sale, nu-și construiește propriul pedestal, nici social și nici creștinesc. (...)**

Către unii care se credeau buni ("drepti") a rostit Mântuitorul pilda despre care vorbim. A te considera bun în sinea ta, înseamnă a avea părere de sine, cum spunem noi în limbajul bisericesc. Cine se crede bun în sinea sa, nu va putea face față ispitei de a fi receptat ca atare în public. Esențial este cum te consideri tu în sinea ta. Și fariseul și-a manifestat părerea de sine numai în fața lui Dumnezeu, la rugăciune, în cel mai intim și personal context. **Starea de smerenie, ca și starea de îndreptățire de sine, se măsoară la nivelul sinelui, la nivelul omului lăuntric, la nivelul celei mai tainice și ascunse conștiințe de sine. Discrepanța dintre starea lăuntrică și imaginea publică este ipocrizia.**

Dacă este să reducem lucrurile la esențial, riscul îndreptățirii de sine îl însoțește continuu pe omul care gravitează în jurul propriului eu, indiferent care sunt motivele pentru care o face. Iar șansa stării de smerenie o are acela care sparge această gravitație egocentrică, uneori chiar din cauza presiunii păcatelor și a eșecurilor. Cine trăiește raportându-se la Dumnezeu, va constata că este foarte mic și neputincios, prin raportare la ceea ce este Dumnezeu și dumnezeirea Sa. Atunci va înțelege că nu poate de nici un fel să supraliciteze calitățile sale, abilitățile sale, creându-și o imagine suficientă sieși. Numai prin raportare la Dumnezeu poate fi cineva smerit, sau prin raportare la cei care au împlinit măsura dumnezeirii, adică la sfinți.

(...) Smerirea celui trufaș, ca și înălțarea celui smerit de către Dumnezeu, se săvârșește la nivelul sufletesc. Cine se află un pic mai aproape de Dumnezeu, cine a trăit, de exemplu, bucuria, liniștea, limpezirea pe care o dobândește în urma unei spovedanii, acela poate să înțeleagă. Cine nu a făcut, în biserică, experiența atitudinii fariseice?! Toți, aproape, avem momente în care ne manifestăm asemenea fariseilor. Privim în jurul nostru, ne ducem cu gândul la Dumnezeu și dăm slava Lui că, totuși, suntem mai buni decât ceilalți.

Acest gând duce la împietrirea inimii, la împietrirea simțirii. Este ca și în relațiile interumane: dacă mergi înspre cineva plin de tine, trufaș, cu dorința de a te impune, de a te îndreptății, de a domina, nu vei avea nicio bucurie de la celălalt, nu-l vei putea întâlni cu adevărat. Dacă mergi, în schimb, cu dorința de a te deschide spre celălalt, de a lăsa de la tine, de a sacrifica propriile tale drepturi, timpul tău, vei avea bucuria unei relații frumoase și te vei elibera. Te și așezi în sensul existenței, pentru că noi nu existăm ca să ne consumăm pe noi înșine, nu existăm pentru noi înșine, ci existăm pentru a ne așeza într-o relație de dragoste, într-o relație umană interpersonală care constituie sensul și conținutul existenței noastre. Noi trăim din întâlni-

rea cu ceilalți, și împreună din întâlnirea noastră cu Dumnezeu. **Cel ce se îndreptățește pe sine, își închide pur și simplu șansa întâlnirii cu celălalt, nu se întâlnește în mod real, dacă întâlnirea nu se realizează la nivel duhovnicesc, la nivel sufletesc. Cel care se baricadează în sine, se transformă într-o statuie.** Se va înălța, va fi probabil admirat de ceilalți, dar va suferi pentru că nu va avea șansa comunicării reale, nu va avea șansa vieții adevărate.

Sursa: **Pr. Constantin Coman**, *Dreptatea lui Dumnezeu și dreptatea oamenilor*, Editura Bizantină, pp. 20-28

Vitamine duhovnicești

Ai grijă cum te porți cu inima celui alt

Miluește pe cei săraci, ca printr-înșii să dobândești și tu milă. Ferește-te de cei gălcevitori, ca să nu fii silit să ieși din liniștea ta. Rabdă fără îngrețosare mirosul cel greu al bolnavilor și mai cu seamă al săracilor, că doar și tu tot cu trup ești îmbrăcat. **Să nu înfrunți pe cei cu inima mândrită, ca nu cumva, bătut fiind cu același toiag al mândririi, să cauți mângâierea și să n-o afli defel.** (...) lubește pe cei păcătoși, dar urăște păcatele lor, ca nu cumva vreodată și tu să cazi în ispită, cum au căzut ei. Adu-ți aminte că și tu ești pământean și fă bine tuturor. Nu certa pe cei ce trebuință au de rugăciune și de cuvinte moi (blânde), de mângâiere nu-i lipsi pe ei, ca nu cumva să piară și sufletele lor să fie cerute de la tine. Ci fă ca medicii, care vindecă răcelile cu căldură și fierbințelele cu leacuri reci.

Sursa: **Sfântul Isaac Sirul**, *Cuvinte despre nevoie*, Editura Bunavestire, Bacău, 1997

Cum putem birui și alunga din inima noastră gândul mândriei?

Nici o patimă nu te apropie atât de diavolul ca mândria. Urată și necurată patimă! Toate relele pescuiesc în balta aceasta. De aceea, nici nu vrea să audă Dumnezeu de omul mândru. (...) Să nu uităm că acest păcat se ascunde și în smerenie, pe care o are de paravan. Un cuvânt în plus împotriva mândriei: este bine să ceri sfat și păreri de la oricine, că harul lui Dumnezeu se sălășluiește mai ales în cei simpli și nebăgați în seamă. În drumul vieții tale vei vedea câtă nevoie ai de semenii tăi, cu care ți-a rânduit Dumnezeu să trăiești și te vei convinge singur că înțelepciunea divină stă sigur mai mult unde este smerenie, pentru că în smerenie este Dumnezeu. Lucifer a căzut numai din mândrie. Și după el, omul Adam și atâția oameni care s-au încrezut în mintea și părerea lor. Să nu se amăgească cineva căci fără adevărata purificare în singura apă a smereniei, nu va putea intra nimeni în Împărăția lui Dumnezeu, de unde au căzut îngerii. Dumnezeu ne-a făcut frumoși numai pentru El singur!

Sursa: **Ieromonah Ioanichie Bălan**, *Convorbiri duhovnicești*, Episcopia Romanului și Hușilor, 1984